

Húsvét ünnepe után 5. vasárnap (Rogate)

► 2Móz 32,7–14

Határtalan kegyelem

A vasárnap jellege

Vasárnapunk hidat képez húsvét és mennybemenetel ünnepe között. Jézus feltámadásának csodája utat nyit Isten és ember között. Ami felé Rogate, az imádkozás vasárnapja tekintetünket fordítja. Arra hív, hogy bátran kérjünk (αἰτέω) Istentől, imádkozzunk hozzá, és így aktív istenkapcsolatú életet éljünk. Az evangéliumban (Jn 16,23b–27) a világot legyőző Jézus Krisztus maga biztat minket

az imádkozásra. Amit csak kérünk az Atyától az ő nevében, megadja nekünk, hogy örömünk teljes legyen. Az epistola a feltámadott által Isten kegyelmének teljességében elmerülő imádságos életről szól (Jak 1,22–27). Ezzel felülvizsgálja imaéletünket otthon és a templomban egyaránt (JÁNOSY 1944, 37. o.). A hét igéje (Zsolt 66,20) és a kyrie is arról tanúskodik, hogy az Úr meghallgat minket. Nem utasítja el imádságunkat (תַּפִּלָּה), nem veti meg könyörgésünket (HAFENSCHER 2010, 365. o.).

Amit a textusról tudni kell

Izrael népe a Sínai-hegy lábánál van, míg Mózes fent, a felhő közepében van Istennel. Izrael népe az Úr dicsőségét emésztő tűzhöz hasonlóknak látja, ami nem túl bizalomgerjesztő. Szembesülnek Mózes késlekedésével, és türelmetlenné válnak. Hamar elfordítják tekintetüket (סִר) az Úr (יְהוָה) által kijelölt útról. Nem tudták kivárni a negyvenedik nap utolsó perceit. Az Úr Mózes népének nevezi őket, amivel elhatárolja magát tőlük. Éppúgy, ahogyan ők a borjú öntésével eltávolodtak az Úrtól. Látható és kézzelfogható, jelen lévő istenre (אֱלֹהִים) vágytak. Ennek forrása egyiptomi szokás. Onnan hozott zsákmányból, ismeretlen módon Ápisz-bikára hasonlító szobrot öntenek. Az Ószövetségben elterjedt volt a kultuszszimbólum készítése, különösképp válsághelyzetben. Az Egyiptomból ismerthez imádkoznak és nem Mózes ismeretlen Istenéhez (ASSMAN 2003, 102. o.). Elfelejtik mindazt, amit Isten csodaként tett velük, értük. Így vált ez az emberi alkotás a „bűn és düh foglalatává” (ASSMAN 2003, 262. o.). Jero-boám kettőt is készíttetett Dánban és Bételben. A makacs, keménynyakú nép (קָשָׁה) által a kivonulás isteneként készített reprezentáció lehet Isten képmása, a láthatatlan Istennek talapzatul készült posztamens vagy Mózes helyettese (ALBERTZ 2015, 260–274. o.). Mindenesetre kivívja az Úr haragját (חֵרָה – az orr szava, mint amikor az ember orrlyukai mérgében kitágulnak, akár a bikáé), ami most (עַתָּה) azonnal fellángol.

Mózes tudja, hogy közbe kell avatkoznia. Visszakérdez az Úr 10. versben szereplő szándékára, ami személyes kötődésre és Isten megszólíthatóságára utal. Egészen felbátorodott az egykor nehezen kommunikáló vezető. Kegyelemért, irgalomért esedezik (חָנּוּן) az Úrhoz azzal a szóval, amellyel általában kegyet kértek királyoktól, nemesektől, magától az Úrtól. A szabaddítás a 8. versben a borjúra, a 11. versben az Úrra vonatkoztatva szerepel. Kiegészítve a nagy erő és hatalom jelzőkkel, amelyek Isten mindenha-

tóságára utalnak. Mózes érvei a kegyelem mellett Isten szavahihetőségére, hitelességére reagálnak. Az Úr az emberi közbenjárásért, Mózes önfeláldozó hozzáállásáért haladékat ad (2Móz 32,32). Szálamomra indul (נָחַם), mintha nagy lélegzetet véve megnyugodna. Visszafordítja (שׁוּב) azt a rosszat, amit tervezett. Bár később tettük elnyeri méltó büntetését.

A perikópa megértése

A népben van egy alapvető frusztráció, hiszen közvetítőre van szükség céljaik, vágyaik, álmaik eléréséhez. Hallják és látják Isten jelenlétének jeleit, de közelebb nem mehetnek. Mindez és a negyvennapos várakozás türelmetlenné teszi őket. Vágynak arra, hogy áttörjék a határvonalat. Függetlenedni kezdenek Mózesről. Amíg Isten a hegytetőn az egyre szorosabb kapcsolat kiépítésén dolgozik, addig lent a nép egyre csak távolodni kezd. Furcsa, hogy Áron nem tiltakozik. Kompromisszumkész vezetőként engedi, hogy a nép akarata elsodorja.¹ Sőt még oltárt is épít, és nagy, népszerű kultuszünnepeket is szervez. Fontosabb neki a nép nyomásának való megfelelés, mint a teológiai korrektség (ALBERTZ 2015, 271. o.). Mózes közbenjárása enyhülést hoz. Isten érte megfékezi a haragját. Jézus példázatában a vincellér kér a terméketlen fügefának még egy kis haladékat a szőlősgazdától, „hátha” (Lk 13,9). Ez a mózesi és jézusi lelkiület összhangja. Isten kegyelmének határtalanságát jelzi, „hátha”...

Igehirdetési vázlat

Látható istenpótlék

A frusztrált nép istenpótléket keres. Fél, magányos, csalódott, türelmetlen. Hiába valósult meg

¹ <https://www.workingpreacher.org/commentaries/revised-common-lectionary/ordinary-28/commentary-on-exodus-32-14-6>.

addig az Úr minden ígérete, Mózes visszatéréseben már nem hisznek. Létbizonytalanságba kerülnek. Nem akarnak már tovább várni a láthatatlan, őket a hegy tetején zajló történeésekből kizáró Istenre. Sem az őket magukra hagyó Mózesre, akivel ki tudja, mi lett. Más utat választva istenszobrot kérnek saját megnyugtatójukra. Így Isten látható, kézzelfogható módon lesz jelen közöttük. Céljuk csillapítani szorongásukat, helyhez kötni Istent, és emberi formába önteni az istenit. Az ember magányában és elkeseredettségében könnyedén talál, alkot magának istenpótlékot. Nehéz várni, hinni, kitartani. Az ember egyszerűen belefárad, és hajlamos azt gondolni, hogy Isten elhagyta vagy éppen elfelejtette. Könnyen elsodornak tőle a terveink, vágyaink megvalósulatlanságának hullámai. Inkább olyan személyeket, tárgyakat, ideálokat keresünk, amelyek gyors megnyugvást adnak. Ezekért akármikor, akármennyi érzelmi és anyagi erőforrást feláldoznánk. Elcsábítanak, de előbb vagy utóbb ráébredünk, hogy Isten nem pótolható. Luther Márton kéri, hogy az ember „se vagyonban, se dicsőségben, se bölcsességben, se hatalomban, se szentségben, se semmiféle teremtményben ne bízzék, hanem egyedül csak őbenne” (LVM 5: 664. o.). A láthatatlan Isten látható képe mindig torz és hiányos marad, hiszen a pillanatnyi szükségletek generálták. A kezdeti megnyugvás után maradandó károkat is okozhat. Úgy tűnhet, mintha közelebb kerülnénk Istenhez, miközben egyre csak távolodunk.

Életmentő közbenjárás

A szabadító Isten a maga közelében szeretne tartani minket. Kötődik az övéihez, fontosak vagyunk számára. Terve van velünk. Örül az Úr, amikor hűséget fogad neki népe egy akarattal (2Móz 19,8). Viszont elszomorodik, amikor ezt a hűséget megszegik. Ugyanazt a lelki eledelt ették, ugyanazt a lelki italt itták, mégis elhullottak (1Kor 10). Eltávolodnak tőle, mert nem minden úgy alakult, ahogyan eltervezték. Kezükbe ve-

szik az irányítást, és az egykor megfogadott hűséget saját formára keretezik át a jól ismert *ha és de* kiegészítésekkel. Isten haragja jogos. A hűség megszegésének kell, hogy legyen következménye. Ha valaki, akihez kötődünk, csalódást okoz, annak hatását érezni fogjuk, sőt meg is fog látszani rajtunk. Ez a düh Mózes bátor kiállása hatására csillapodni kezd. Isten mély lélegzetvétellel kegyelmet ad, legalábbis haladékot. Értékeli a korábban félénk, beszédében akadályozott Mózes közbenjárását. A teremtmény Isten, aki aktív kapcsolatban van teremtményeivel, figyel, hall, ért minket. Kegyelme határtalan, amivel a legkeményebb nyakúakért is képes változtatni szándékán. Mindenhatóságán ezáltal nem esik csorba. Sokkal inkább meglátszik, hogy az Úr „*tűrelme hosszú, szeretete és hűsége nagy!*” (2Móz 34,6b)

Bensőséges kapcsolódás

Jézus Krisztus maga tanít és biztat minket az imádkozásra. Ő az út az Atyához, aki élő kapcsolatot szeretne velünk. Aktív jelenlétének bensőséges és személyes voltát mi is megélhetjük az imádságos életmódban. Jézus felszabadít minket arra, hogy bátran kérjünk. Megnyílhatunk előtte, önmagunk lehetünk, és hihetjük, hogy imánk nála meghallgatásra talál. Azonban könnyen jönnek „hamis, altató gondolatok” (LVM 5: 657. o.), amelyek fontosabbnak tűnnek az imádkozásnál, vagy akár rutinszerű, „szükséges jócselekedetté” (uo. 658. o.) teszik azt. Érdemes felülvizsgálni imádkozási szokásainkat és a bizonyágtételek által megerősödni abban, hogy Isten valóban meghallgat. Kéréseinket nem utasítja el. Az Úrnál van a mi ügyünk (Ézs 49,4b).

Ötletek gyermek- és családi istentisztelethez

Énekek

ZÉ 41 (Kis telefonom van nekem); 47 (Két kezünket összetéve); 132 (Ó, halld meg, Uram).

Javaslatok

Imádság írása, interaktív imaállomás készítése akár olyan bibliai szereplők élettörténetével, akik imakérése valósággá lett. Esetleg konfirmandusok, presbiterek bevonása a könyörgés egyes részeinek írásába, felolvasásába.

Imaösvény készítése. Kisebbeknek kövekre írt szavak, amelyekből imádság rakható ki.

Bizonyágtétel meghallgatása a közbenjárás erejéről: *Meggyógyul a beteg, akiért imádkozom?* (Kötőszó blog).²

Illusztráció

Antoine de Saint-Exupéry imája (részlet)

„Uram, időnként jeges a magányom.

És valami jelre vágyom

elhagyatottságom pusztájában.” (KINDELMANN 2018, 130. o.)

Mai imádság

Uram, néhány hete itt, a templomban így utasította el valaki az oltár előtti felolvasás szolgálatát: Én nem vagyok arra méltó!

Uram, ha belegondolok, melyikünk méltó arra, hogy szolgáljon téged? Melyikünk méltó arra, hogy oltárodhoz járuljon? Melyikünk méltó arra, hogy egyáltalán beléphessen ide, a te házádba?! Aki meggyónt? Hiszen mindannyian visszaeső, gyöngé, bűnös emberek vagyunk! Ha arra várnánk, hogy méltók lehessünk, talán senki se járna templomba.

² https://kotoszo.blog.hu/2024/10/24/meggyogyul_a_beteg_akiert_imadkozom.

Uram, adj nekünk erősebb hitet, hogy elfogadjuk és éljünk a te kegyelmeddel! Add megértenünk, hogy te bennünket minden mulasztásunkkal, minden tévedésünkkel, minden fogadtékosságunkkal együtt is hívsz, vársz és fogadsz!

Uram, segíts felemelni a fejünket! Segíts, hogy ne nyomasszon kicsinységünk, tökéletlenségünk, hanem méltatlanul és gyöngén is szolgálni merjünk neked, és fogadni merjük a te szüntelenül áradó kegyelmedet! Ámen. (DÖBRENTÉY 2011, 37. o.)

Felhasznált és ajánlott irodalom

ALBERTZ, Rainer 2015. *Exodus*. 2. köt. 19–40. Zürcher Bibel Kommentare, Zürich.

ASSMAN, Jan 2003. *Mózes, az egyiptomi. Egy emléknyom megfejtése*. Osiris Kiadó, Budapest. (Osiris könyvtár.)

DÖBRENTÉY Ildikó 2011. *És képzeld, Uram... A 21. század zsoltáraiból*. Luther Kiadó, Budapest.

HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztény isztentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest.

JÁNOSSY Lajos 1944. *Az egyházi év útmutatása*. A szerző kiadása, Sopron.

KINDELMANN Győző (szerk.) 2018. *Híd az Égbe. A világ legszebb imái*. Szent István Társulat, Budapest.

LVM 5 = LUTHER Márton 2011. *Bibliafordítás, vigasztalás, imádság*. Szerk. Csepregi Zoltán. Luther Kiadó, Budapest. (Luther válogatott művei 5.)

PORTIER-YOUNG, Anthea 2017. Commentary on Exodus 32:1–14. *Working Preacher*. <https://www.workingpreacher.org/commentaries/revised-common-lectionary/ordinary-28/commentary-on-exodus-321-14-6>. (Megtekintés: 2025. február 21.)

■ PÁPICSNÉ JAKAB JOHANNA JÚLIA